

MassTodon

Oprogramowanie Służące Interpretacji Widm Spektroskopu Masowego z Wykorzystaniem Techniki Dysocjacji Transferem Elektronów

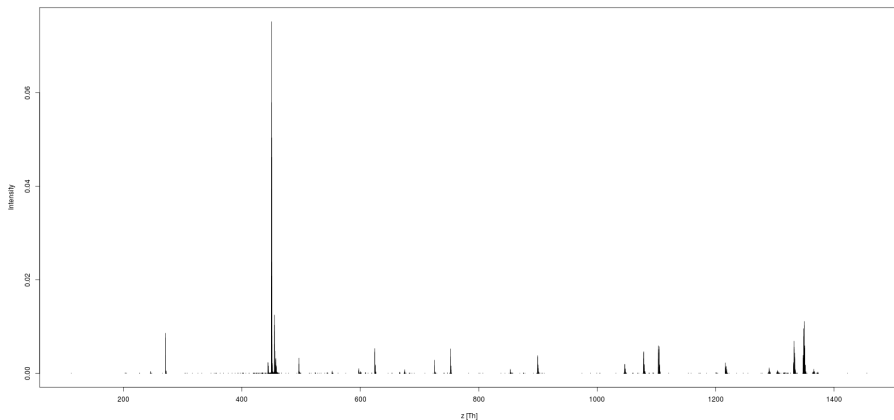
Frederik Lermyte, Mateusz Łącki

Uniwersytet Warszawski

9 Stycznia 2014

Substancja P okiem Spektrometru Masowego

Projekt MassTodon

- Spektrometr Masowy

- Bada skład molekularny próbek
- Wynik pomiaru:

$$\star \left\{ \frac{\text{Masa}_j}{\text{\Ladunek}_j}, \text{Intensywność}_j \right\}_{j=1}^J$$

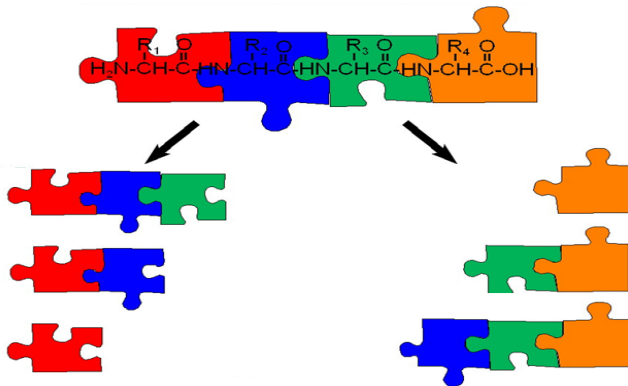
- Technologia MS/MS

- Uszeregowanie dwu spektroskopów
- Filtracja molekuł o ustalonej masie do ładunku
- Wykorzystanie ETD

- Motywacja

- Wyjaśnienie struktury spektrum posiekanego elektronami polimeru

Przydatna Analogia

Zarys rozwiązania problemu

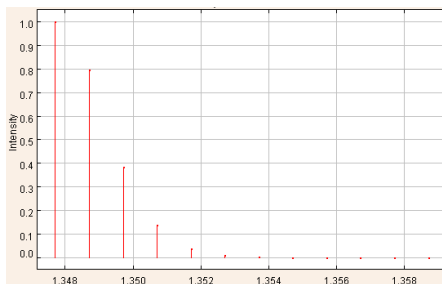
- Wygenerowanie listy teoretycznie występujących związków chemicznych
- Dobranie do związków ich rozkładów teoretycznych
- Zrzutowanie spektrum empirycznego na sympleks rozpięty przez rozkłady teoretyczne

Dzisiejszy Program

- 1 Studium Przypadku
- 2 Statistical Modelling
- 3 Procedury Dopasowujące
- 4 Co pozostaje do zrobienia?

Produkt Modelów Wielomianowych

- Czemu służy?
  - Rozkład Liczby Dodatkowych Neutronów
  - Rozkład Masy Związku Chemicznego
  - Odchył od obserwowanej masy monoizotopowej

Model Wielomianowy

- Rozkład Liczby Dodatkowych Neutronów w *przyrodzie*

- $\mathcal{P}(^{16}\text{O}) = 99.757$
- $\mathcal{P}(^{17}\text{O}) = 0.038$
- $\mathcal{P}(^{18}\text{O}) = 0.205$

źródło: International Union of Pure and Applied Chemistry 1997

- Molekuła = $\text{C}_c\text{H}_h\text{O}_o\text{N}_n\text{S}_s$

- Założenia

- Izotop danego atomu $\text{C}_c\text{H}_h\text{O}_o\text{N}_n\text{S}_s$ nie zależy od izotopów pozostałych atomów

np. molekula trój-atomowa wody H_2O

$$\mathcal{P}(^1\text{H}^2\text{H}^{17}\text{O}) = \mathcal{P}(^1\text{H}) \times \mathcal{P}(^2\text{H}) \times \mathcal{P}(^{17}\text{O})$$

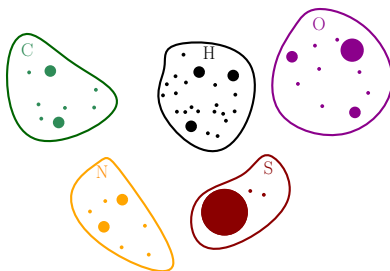
- Nie rozróżniamy izomerów

$$^{13}\text{C}^{17}\text{O}^{17}\text{O} \simeq ^{17}\text{O}^{13}\text{C}^{17}\text{O} \simeq ^{17}\text{O}^{17}\text{O}^{13}\text{C}$$

Produkt Modelów Wielomianowych

- Związek Chemiczny = lista zbiorów atomów

$$\begin{aligned}
 & \mathcal{P}(\underbrace{c_{12} {}^{12}\text{C}, c_{13} {}^{13}\text{C}}_{c_{12}+c_{13}=c}, \underbrace{h_1 {}^1\text{H}, h_2 {}^2\text{H}, \dots, s_{36} {}^{36}\text{S}}_{h_1+h_2=h}) = \\
 & \binom{c}{c_{12}, c_{13}} \mathcal{P}({}^{12}\text{C})^{c_{12}} \mathcal{P}({}^{13}\text{C})^{c_{13}} \binom{h}{h_1, h_2} \mathcal{P}({}^1\text{H})^{h_1} \mathcal{P}({}^2\text{H})^{h_2} \dots
 \end{aligned}$$

Produkt Modelów Wielomianowych a Masa Molekuł

- m_W masa molekuły $W = (c_{12}, c_{13}, \dots, s_{36})$

- ★ $m_W = c_{12}m_{^{12}\text{C}} + \dots + s_{36}m_{^{36}\text{S}}$

- ★ $\mathcal{P}(\text{Masa Molekuły} = m) = \sum_{W: m_W = m} \mathcal{P}(c_{12} ^{12}\text{C}, \dots, s_{36} ^{36}\text{S})$

- że $m_W = c_{12}m_{^{12}\text{C}} + \dots + s_{36}m_{^{36}\text{S}}$

:) Wzór $W \rightarrow$ miara p_W

:(Będzie dużo miar.

- Fakt

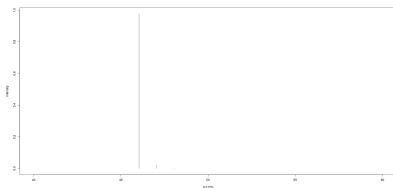
- Dodatkowe neutrony zmieniają masę pierwiastków różnorako
  - Różnice są możliwe do zaobserwowania w spektroskopie

★ Algorytm BRAIN zaniedbuje powyższą właściwość materii

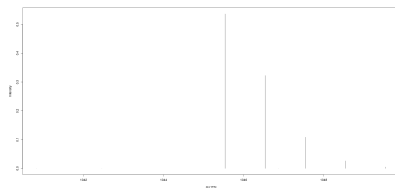
Wizualizacja Modelu Wielomianowego

- Oprogramowanie BRAIN - Piotr Dittwald®
- Założenie:
  - ★ Neutrony mają masę 1 Daltona dla wszystkich pierwiastków.

Etanol C_2H_5OH

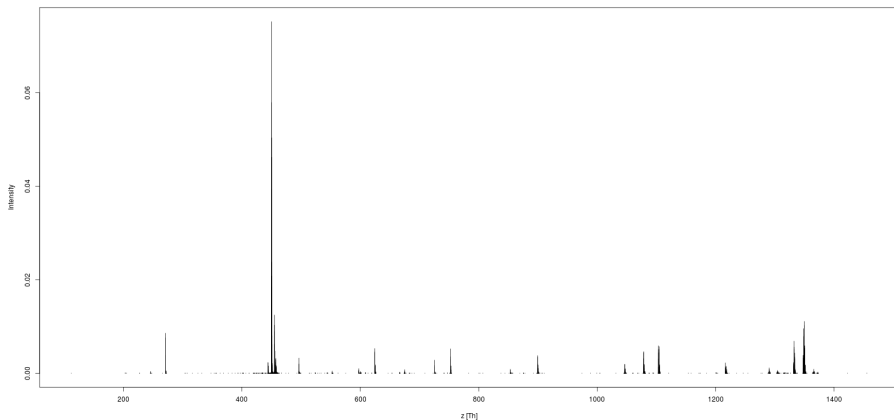

Angiotensyna II $C_{50}H_{71}N_{13}O_{12}$

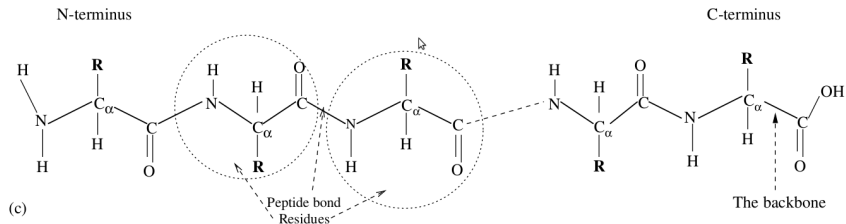

- Hola hola! Spektrum z początkowego slajdu było wielomodalne!
  - fragmentacja (ETD)
  - szafowanie ładunkami (ETD, ETnoD, PTR)

Substancja P okiem Spektrometru Masowego

Polimery jako sekwencje aminokwasów

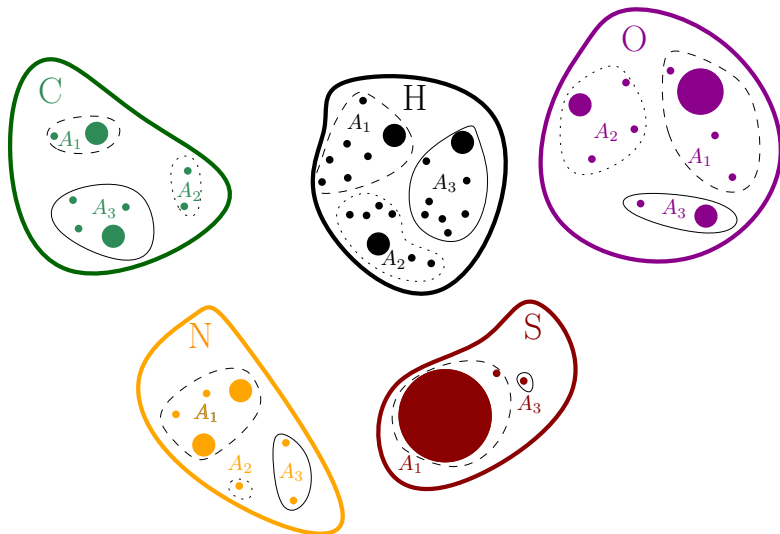

- Dodatkowa struktura pomiędzy wzorem sumarycznym a poszczególnymi pierwiastkami

$$C_c H_h O_o N_n S_s = A_1 A_2 \dots A_k$$

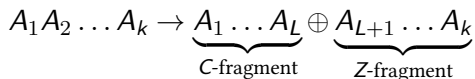
$$A_i \in \{ \text{Alanina, Cysteina, Kwas Asparaginowy, Kwas Glutaminowy, ...} \}$$

Dodatkowa struktura - sekwencje aminokwasów

Electron Transfer Dissociation

- Wynik: losowe cięcie białka na dwa podśłowa

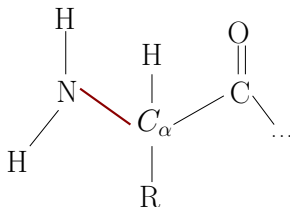
- L = numer przeciętego wiązania peptydowego (od N do C)

- Założenia

- L nie zależy od składu izotopowego

$$\mathcal{P}(A_1 \dots A_L = a_1 \dots a_L | L = l) =$$

$$\mathcal{P}(A_1 \dots A_l = a_1 \dots a_l)$$

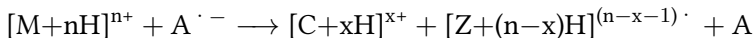
- Drobna komplikacja: dodatkowe wiązania peptydowe na A_1 - wprowadzamy stan $L = 0$

Możliwe reakcje okiem zaprzyjaźnionego chemika Friderika

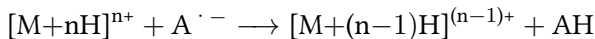
Hipoteza:

★ Spektrum Empiryczne = Wynik Kilku Reakcji

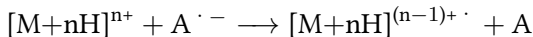
- ETD

- PTR

- ETnoD

- To nie jest poprawny zapis reguł

e.g. Błędy w konkatencjach reakcji: $ETD \rightarrow PTR \rightarrow PTR \rightarrow ETnoD$

Poprawne Zasady

- Dodatowy opis molekuly o wzorze $C_cH_hO_oN_nS_s$ - para (p, q)
  - p - *protonizacja*
    - liczba dodatkowych protonów bez sparowanych elektronów
    - to ładunek molekuly
    - to coś waży
  - q - *zneutralizowana protonizacja*
    - liczba dodatkowych protonów ze sparowanymi elektronami
    - to coś waży ale jest elektrycznie obojętne
- Wsad algorytmu: $(A_1A_2 \dots A_k, p, q)$

Możliwe Reakcje: o potrzebie rachunkowości w przyrodzie

- Wsad: $(A_1 A_2 \dots A_k, p, q)$

- Reakcje Częstkowe

- ♣ ETD

- $\rightarrow (A_1 \dots A_L, p_1, q_1)$

- $\rightarrow (A_{L+1} \dots A_k, p_2, q_2)$

- że $p_1 + p_2 = p - 1$ oraz $q_1 + q_2 = q$ i $q_2 \geq 0$

- ◇ PTR

- $\rightarrow (A_1 \dots A_k, p - 1, q)$

- ♥ ETnoD

- $\rightarrow (A_1 \dots A_k, p - 1, q + 1)$

- ♠ HTR

- $\rightarrow (A_1 \dots A_L, p_1, q_1),$

- $\rightarrow (A_{L+1} \dots A_k, p_2, q_2),$

- że $p_1 + p_2 = p$ oraz $q_1 + q_2 = q + 1$ i $q_2 \geq 1$

Algorytm - generowanie wzorów chemicznych

- $S = \left[M = A_1 \dots A_k, p = \text{Maksymalne Naładowanie}, q = 0 \right]$

- Reakcje Częstkowe =

$$= \{ \mathfrak{Jd}, \clubsuit_{L,p_1,q_1}^C, \clubsuit_{L,p_2,q_2}^Z, \diamondsuit, \heartsuit, \spadesuit_{L,\tilde{p}_1,\tilde{q}_1}^C, \spadesuit_{L,\tilde{p}_2,\tilde{q}_2}^Z \}$$

- Reakcje = $\{ r_1 r_2 \dots r_k : r_i \text{ to reakcja cząstkowa i jest OK} \}$

np. $(\clubsuit_{L,2,1}^C \heartsuit \heartsuit \diamondsuit)$ może być OK jeśli

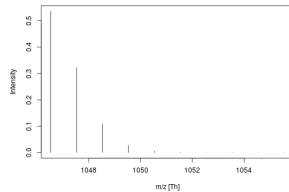
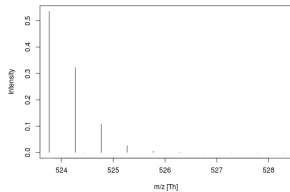
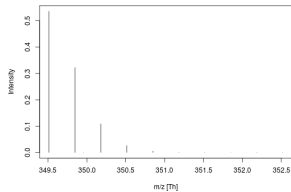
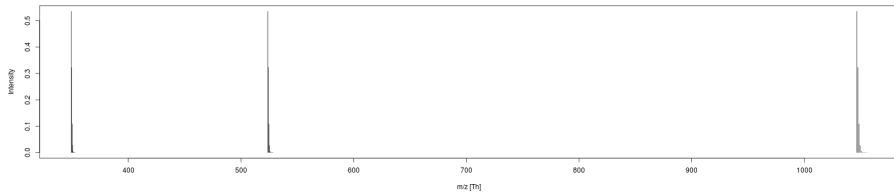
- S ma wystarczająco ładunków
- M jest wystarczająco długa
- q protonów zostało *zneutralizowanych* przed ET

- Wynik pełny: lista trójek $\left\{ [W, p_W, q_W] \right\}_{W \in \text{Reakcje}}$

Rozkłady indukowane przez reakcje

- Rozkład na osi $\frac{m}{z}$:
  - Algorytm dostarcza trójkę $R = [W, p, q]$
  - $W \rightarrow$ Model Wielomianowy $\rightarrow$ Rozkład masy $m_W \rightarrow$

$$\mathcal{P}\left(\frac{m_R}{z_R}\right) = \mathcal{P}\left(\frac{m_W + p + q}{p}\right) = p_W(m_W)$$

Konsekwencje zaniedbania czasu

- Niektóre reakcje dają te same wyniki!

$$\heartsuit\diamondsuit = \diamondsuit\heartsuit$$

- Model abstrahuje od czasu przeprowadzania reakcji
- Reakcje := Klasy Równoważności w zbiorze Reakcji

Cel: Rozbicie spektrum empirycznego na składowe odpowiadające różnym Reakcjom.

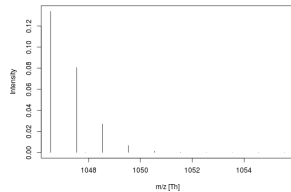
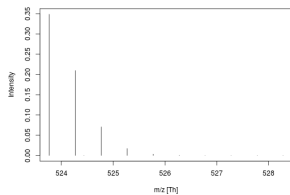
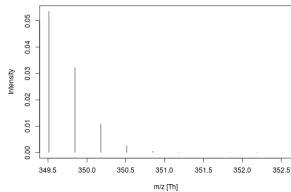
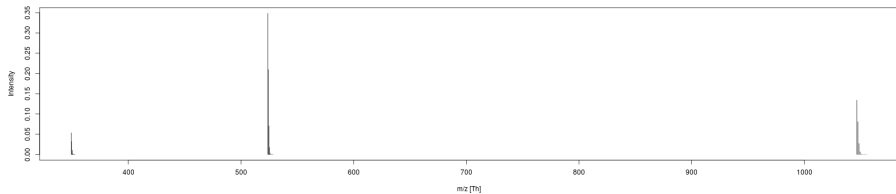
Doprecyzowanie Hipotezy Badawczej

- Spektrum Empiryczne: $y = \left\{ \left(\frac{m_j}{z_j}, l_j \right) \right\}_{j=1}^J$
  - y indukuje prawdopodobieństwo na $[0, \infty)$: $\mathcal{I}$
- Hipoteza:

$$\star \mathcal{I} = \sum_{R \in \text{Reakcje}} \alpha_R \mathcal{P}\left(\frac{m_R}{z_R}\right) + \text{Błąd},$$

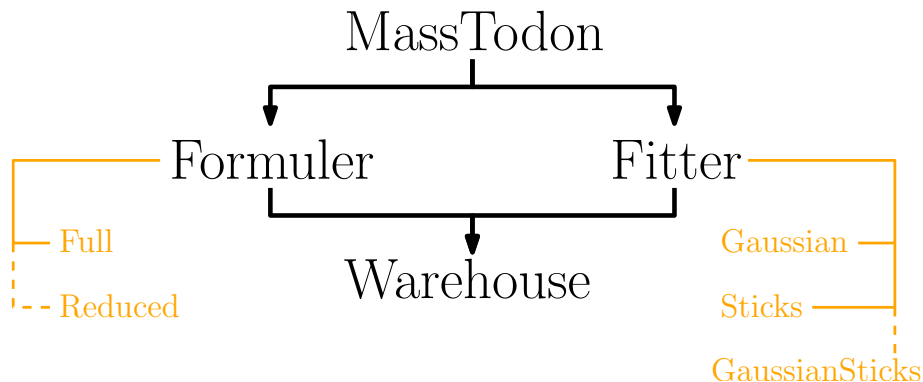
$$\text{że } \alpha_R \geq 0, \text{ oraz } \sum_R \alpha_R \leq 1$$

- MassTodon:
  - znajduje zbiór nierozróżnialnych Reakcji
  - estymuje α_R minimalizując błąd

MassTodon: prototyp

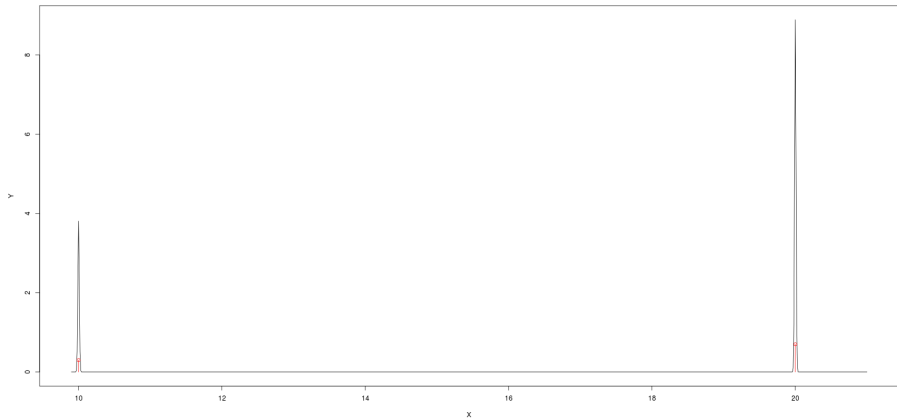

Kernelizacja: Gaussian

- $y = \left\{ \left(\frac{m_j}{z_j}, l_j \right) \right\}_{j=1}^J$
- $\mathcal{I}$ = wygładzone y :

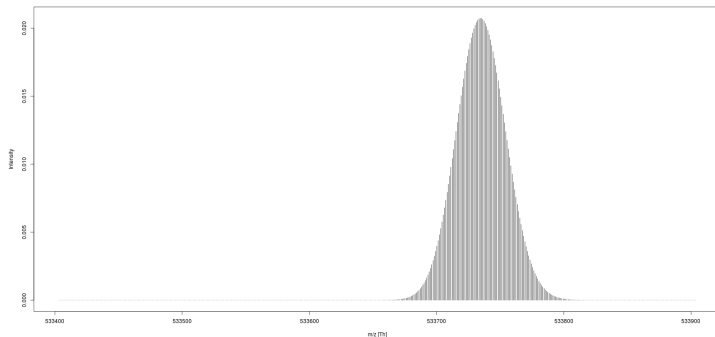
$$y(z) = \sum_{j=1}^J l_j \times y_j(z)$$

takie, że $y_j(z) = \frac{1}{\sqrt{\pi\sigma^2}} e^{-\frac{(z-\mu)^2}{\sigma^2}}$
 $\mu = \frac{m_j}{z_j}$

Gaussian: wykorzystanie CTG

Ludzka Dyneina: $C_{23832}H_{37816}N_{6528}O_{7031}S_{170}$

Ergo Zamiast p_R wykorzystać f_R - gęstości z CTG

Kernelizacja: zapis problemu

- Spektrum teoretyczne: $\{f_R(z)\}_{R \in \text{Reactions}}$
- Spektrum empiryczne (gęstość $\mathcal{I}$): $y(z)$
- Model liniowy:

$$y(z) = \sum_R \alpha_R f_R(z) + \epsilon(z)$$

- Oczywista analiza kwadratowa:

$$\|\epsilon\|^2 = \left\| y - \sum_R \alpha_R f_k \right\|^2 \rightarrow \min$$

takie, że $\alpha_R \geq 0$,
 oraz $\sum_R \alpha_R \leq 1$,
 gdzie $\|y\|^2 = \langle y|y \rangle = \int_{\mathbb{R}} y(x)^2 dx$.

Rozwiązanie problemu

$$\left\| y - \sum_R \alpha_R f_k \right\|^2 = \|y\|^2 - 2\alpha^t \mathbf{m} + \alpha^t \mathfrak{H} \alpha$$

gdzie $\mathbf{m}^t = [\dots, \langle y | f_R \rangle, \dots]$

oraz $\mathfrak{H} = [\langle f_R | f_P \rangle]_{R, P \in \text{Reakcje}}$

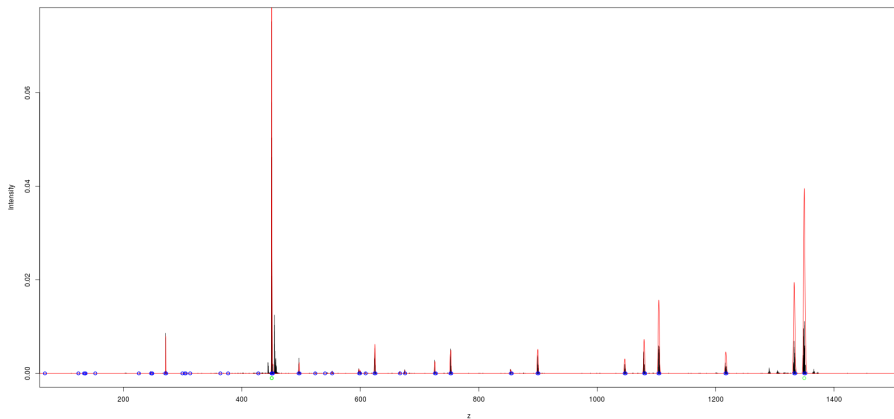
- Ewaluacja Produktu skalarnego:

$$m(z) = \frac{1}{\sqrt{\pi\sigma^2}} e^{-\frac{(z-\mu)^2}{\sigma^2}} \text{ i } n(z) = \frac{1}{\sqrt{\pi\eta^2}} e^{-\frac{(z-\eta)^2}{\nu^2}}$$

$$\langle m | n \rangle = \int_{\mathbb{R}} m(z) n(z) dz = \frac{1}{\sqrt{\pi(\sigma^2 + \nu^2)}} e^{-\frac{(\mu-\eta)^2}{\sigma^2 + \nu^2}}$$

- Dodatkowe własności numeryczne
  - Macierz Gramma ma dominującą przekątną
  - Dobre uwarunkowanie

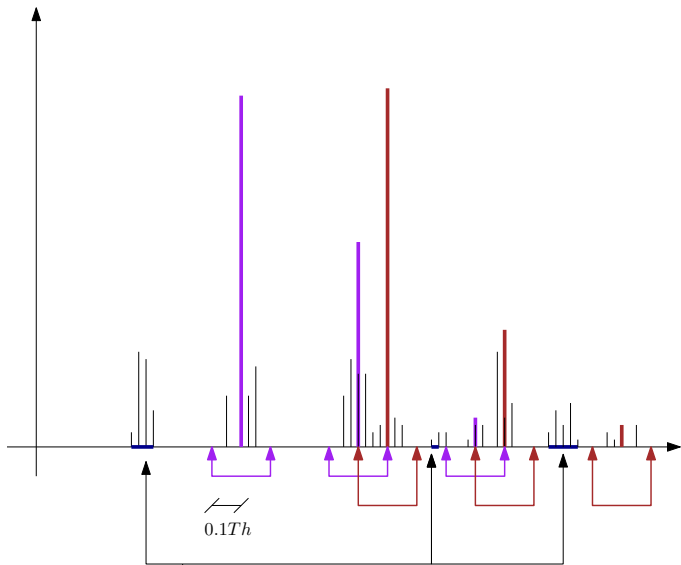
Teoretycznie objaśnione spektrum

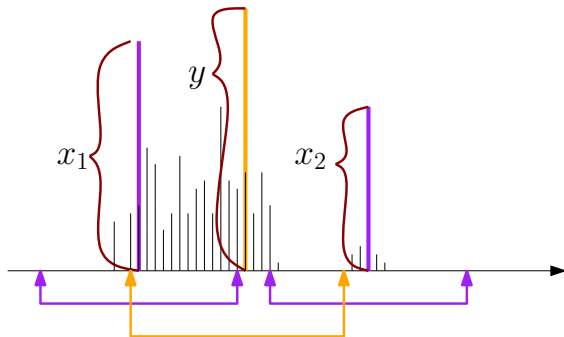
Sticks: chemist-friedliness

- Zaniedbujemy różnice w masach dodatkowych neutronów
- BRAIN $\rightarrow$ generuje p_R
- Problem z budową zmiennej objaśnianej i zmiennych objaśniających
  - Zmienność w wynikach pomiarów na poziomie 0.1 Th

Tę teoria nie objaśnia

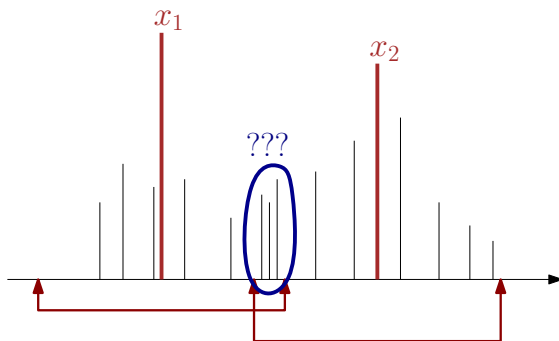

$$z_1 = \alpha x_1 + \epsilon_1$$

$$z_2 = \alpha x_1 + \beta y + \epsilon_2$$

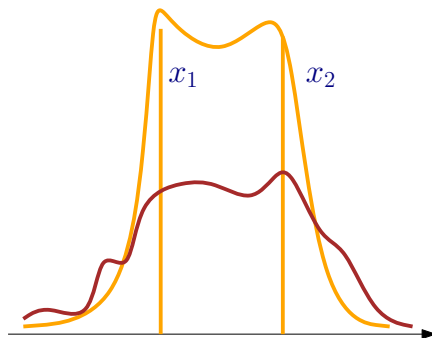
$$z_3 = \beta x_2 + \epsilon_3$$

Problem z patykami

- Jak klasyfikować spektrum empiryczne w tym przypadku?

GaussianSticks

- Rozmywamy wyniki uzyskane z BRAINa

$$f_R(x) = \sum_{\frac{m}{z} \in \text{Nośnik}_R} p_R\left(\frac{m}{z}\right) \times g\left(\frac{x - \frac{m}{z}}{\sigma_R}\right)$$

Pozostałe rzeczy do zrobienia

- Algorytmika

- Zoptymalizować proces generowania nierozróżnialnych reakcji
  - $\heartsuit\diamondsuit = \diamondsuit\heartsuit$
- Dodanie procedury GAUSSIANSTICKS
- Porównia procedur dopasowujących

- Empiria

- Analiza większej liczby substancji
- Mieszanki różnych substancji

- Cel ostateczny?

- Wykorzystanie α do charakteryzacji substancji?
- Następny krok: rozszerzenie o dynamikę reakcji

- Ingvar Eidhammer, Kristian Flikka, Lennart Martens, Svein-Ole Mikalsen, *Computational Methods for Mass Spectrometry Proteomics*. Wiley-Interscience, 2007.
- Igor Kaltashov, Stephen J. Eyles *Mass Spectrometry in Biophysics: Conformation and Dynamics of Biomolecules*. Wiley-Interscience, 2005.